

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ ТА ПОСЛУГИ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

І.Г. Гуль

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

Ціна є однією із найважливіших економічних категорій, оскільки має неабиякий вплив на виробничо-господарську діяльність будь-якого окремого підприємства так і всієї країни в цілому, виступає як грошовий вираз вартості продукції, а через попит та пропозицію відображає інтереси виробника та потреби і можливості споживача.

Можна виділити такі основні недоліки, що негативно впливають на ціноутворення в мисливському господарстві:

- відсутність здорової конкуренції, що проявляється в дискримінації форм власності на мисливські угіддя;
- користувачі мисливських угідь вважають себе монополістами на довірених їм територіях і диктують свою цінову політику, що проявляється в заниженні або завищенні цін на продукцію та послуги, які вони надають споживачам;
- ціни на ліцензії та відстрільні картки коливаються у великому діапазоні. У різних користувачів мисливських угідь, які якісно та кількісно є рівноцінними, ціни на продукцію та послуги можуть відрізнятись в декілька разів;
- ціни на продукцію та послуги мисливського господарства не достатньо зв'язані з витратами, які несуть користувачі мисливських угідь в результаті їх охорони та відтворення, що призводить до збитковості виробничо-господарської діяльності;
- плата за спеціальне використання ресурсів мисливської фауни та мисливських угідь виконує в основному фіскальну функцію. Кошти від реалізації ліцензій та відстрільних карток повністю перераховуються до державного бюджету виступаючи у вигляді податку, що призводить до зменшення обсягу державного фінансування на суму отриману від реалізації ліцензій. Дана ситуація позбавляє користувачів будь-яких стимулів до ефективного ведення мисливського господарства і сприяє приховуванню реальної інформації про чисельність мисливських тварин та економічних результатів від їх використання.

Аналіз наукових праць з економічної, екологічної, лісової політики та ціноутворення дозволив нам сформулювати та теоретично обґрунтувати принципи цінової політики і ціноутворення в мисливському господарстві.

Принцип спрямування цінової політики на досягнення максимальної величини економічного, екологічного та соціального ефектів від ведення мисливського господарства передбачає формування такої цінової політики, яка б передбачала отримання не лише економічної вигоди від виробничо-господарської діяльності, але й враховувала екологічне становище та суспільні інтереси в процесі використання ресурсів мисливського господарства.

Принцип гнучкості цінової політики і ціноутворення в мисливському господарстві передбачає оперативне реагування та швидке переорієнтування у випадку зміни економічного чи природоохоронного законодавства в процесі реформування галузі.

Принцип державної підтримки формування цінової політики в мисливському господарстві. Цей принцип є дуже важливим і повинен відобразитися у вигляді фінансових вливань в розвиток мисливського господарства, законодавчого забезпечення та адміністративного контролю в сфері ціноутворення на продукцію та послуги мисливського господарства. Це сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів мисливського господарства, зниженню витрат, запровадженню природоохоронних технологій та прискорить перехід до сталого екологічно збалансованого розвитку мисливського господарства.

Принцип пріоритетності стимулюючої функції ціни полягає в тому, що ціна повинна економічно стимулювати до переходу на інтенсивне відтворення і використання ресурсів мисливської фауни, підвищення якості продукції та послуг, впровадження новітніх технологій, мотивації персоналу та розвитку національного ринку продукції та послуг мисливського господарства.

Принцип врахування в ціні екологічних витрат. Даний принцип передбачає відображення в собівартості продукції витрат, які спрямовані на попередження чи ліквідацію негативних екологічних ефектів (як зовнішніх так і внутрішніх), що виникають в результаті виробничо-господарської діяльності мисливських господарств.

У вітчизняних наукових працях ціни на продукцію та послуги мисливського господарства розглядаються в системі платежів за спеціальне використання ресурсів мисливських тварин та мисливських угідь, які є ціною продукції лісовирощування (мисливські тварини, які стали або можуть стати об'єктом полювання, мисливські угіддя тощо). Теоретичні та практичні засади

розрахунку плати за спеціальне використання ресурсів мисливської фауни та мисливських угідь розроблені науковцями кафедри економіки та менеджменту лісових підприємств Національного лісотехнічного університету України. В основу даних методик закладена ідея розрахунку плати виходячи з економічної оцінки ресурсів мисливських тварин та витрат пов'язаних із веденням мисливського господарства.

Загальновідомо, що будь-яка виробничо-господарська діяльність, що направлена на отримання економічної вигоди, безпосередньо впливає на навколишнє природне середовище. Не винятком є економічна діяльність пов'язана із веденням мисливського господарства, але мало хто замислюється над тим, що аналогічний ефект спостерігається з боку мисливських тварин. При добуванні корму мисливська фауна завдає досить істотної шкоди лісовому та сільському господарству, особливо при надмірній їх чисельності. В лісовому господарстві найбільша шкоду завдається лісовим культурам, підросту та молоднякам (віком до 20 років) такими тваринами як лось, олень, козуля і кабан, що призводить до зменшення приросту, зміну напрямку росту дерев або повного їх знищення. Наприклад, лось за зимовий день об'їдає 300-400 дерев сосни, ялини, модрина, дуба та ін. [1, с. 11], а дикі свині на 80-90% можуть пошкодити посіви дуба [1, с. 12]. Не слід забувати, що лісові екосистеми є чи не єдиним засобом запобігання глобальному потеплінню утилізуючи вуглекислий газ і продукуючи кисень. За підрахунками вчених 1 га лісу в рік поглинає 4-5 т вуглекислого газу вартістю 212 грн. і продукує кисень на 514 грн. [2]. У зв'язку з цим негативний вплив мисливської фауни на лісові екосистеми призводить до виникнення негативних екологічних ефектів.

Нинішня економічна й адміністративна політика держави як правило спрямована на боротьбу з руйнівними наслідками нераціонального користування природними ресурсами, а не на їх попередження. Тому для запобігання та компенсації екологічних, економічних і соціальних збитків завданих мисливськими тваринами, які можна виразити в грошовому вигляді, пропонуємо відносити на внутрішні витрати виробництва (екологічні витрати), що пов'язані з відтворенням, охороною та доглядом за лісовими культурами і враховувати їх при формуванні цін на продукцію та послуги мисливського господарства.

Екологічні збитки внаслідок знищення та пошкодження мисливською фауною лісових культур різного віку пропонуємо визначати за формулою [1, с. 333]:

$$З = S_{\text{л.к.}} \cdot \sum_{t=t_n}^{t_k} \left(C_{\text{е.л.}}^t + \frac{TB_{\text{г.р.}}^t}{t_{\text{г.р.}}} \cdot t_{\text{зн.}}^{\text{л.к.}} \right) \cdot \alpha_t,$$

де Z - економічна складова економічних збитків від знищення (пошкодження) лісових культур, грн.; $S_{\text{л.к.}}$ - площа знищених (пошкоджених) лісових культур, га; $C_{\text{е.л.}}^t$ - затрати на відновлення (доповнення) лісових культур і догляд за ними в t -му році, грн.; $TB_{\text{г.р.}}^t$ - таксова вартість запасу деревини в t -му році у віці головної рубки, грн./га; $t_{\text{г.р.}}$ - вік головної рубки, років; $t_{\text{зн.}}^{\text{л.к.}}$ - вік знищених (пошкоджених) лісових культур (збільшення періоду лісовирощування), років; α_t - коефіцієнт приведення різнострокових витрат і результатів.

Екологічні втрати від зменшення абсорбції парникових газів та продукування кисню внаслідок знищення лісових культур мисливськими тваринами пропонуємо визначати за такою формулою:

$$B = \sum_{i=1}^n S_{\text{л.к.}}^i \cdot (E_{\text{п.п.г.}}^i + E_{\text{пр.к.}}^i),$$

де B - екологічні втрати від зменшення абсорбції парникових газів та продукування кисню внаслідок знищення лісових культур мисливськими тваринами, грн.; $S_{\text{л.к.}}^i$ - площа знищених лісових культур i -го виду, га; $E_{\text{п.п.г.}}^i$ - вартісна оцінка 1 га лісових культур i -го виду при поглинанні парникових газів, грн./га; $E_{\text{пр.к.}}^i$ - вартісна оцінка 1 га лісових культур i -го виду при продукуванні кисню, грн./га; n - кількість видів лісових культур.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навчальний посібник. Ч. 2. – Львів: ТЗОВ «Престиж Інформ», 2002. – 352 с.
2. Максимів Л.І., Яворська О.М. Економічна оцінка ролі лісових екосистем у регулюванні складу атмосферного повітря // Наукові праці Лісівничої академії наук України: Збірник наукових праць. – Львів: НУ «Львівська політехніка». – 2005. - №4. – С. 47-51.